

Ще аналізує автор книги історичні погляди М. Лучкая, який написав: «Граматику слов'яно – руську» й «Історія карпатських русинів», які лише у XXI ст. стали доступні читачеві.

Свій погляд на процеси, що відбувалися на Закарпатті в давнину, мав і О. Духнович – церковний діяч, будитель і просвітитель. Дослідник, резюмуючи погляди Духновича, стверджує: «Будитель закликав вивчати історію рідного краю, бо вона виховує в молоді почуття, пошану до своїх предків, любов до рідної землі й національну гідність».

Також Духнович наголошував, що «... визволення прийде з боку Росії, бо саме вона тоді була наймогутнішою слов'янською державою, яка могла заступитися за інтереси поневолених слов'янських народів Австрійської імперії».

Чимало сторінок свого дослідження автор приділив аналізу історичних поглядів вихідців із Закарпаття, відомих на той час в Росії і Україні освітніх і наукових діячів – І. Орлаю, Ю. Венеліну.

Mazilo I.V. DANYL'UK D.D. HISTORICAL OPINION IN TRANSCARPATHIA, THE PERIOD OF NATIONAL RENAISSANCE / THE END OF XVIII CENTURY – THE MIDDLE OF XIX CENTURY. UZHGOROD, 2009. – 392P.

The article reviews D.D Danyl'uk's monographic research. It also distinguishes historic ideas of some Carpathian representatives.

УДК: 908 (477.44)

О.В. Зінько

СТОРОЖУК А. ПОДІЛЬСЬКИЙ БАР ТА ЙОГО ОКОЛИЦІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ (ПОДІЇ. ОСОБИСТОСТІ. ФАКТИ). НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК. – К., 2010. – 282 С.

У статті прорецензований навчальний посібник А. Сторожук, присвячений дослідженню міста Бар та його околиць від найдавніших часів до сьогодення.

Рецензована книга – навчальний посібник з історії рідного краю. У книзі подається історико-географічні дослідження подільського міста Бара та його околиць від найдавніших часів до сьогодення, які, на думку автора, мають зацікавити молодих дослідників, краєзнавців, учнів ліцеїв, шкіл, студентів вищих навчальних закладів.

Автор використовує дослідження відомих дослідників минулого: М. Орловського, Є. Сіцінського, М. Яворовського, М. Грушевського, а також матеріали Вінницького краєзнавчого музею, відомості статистичних збірників, документи обласного та районного військкоматів, періодичні видання, свідчення очевидців, енциклопедичні статті.

Книга має коротку довідку про місто Бар та його район, в якій автор нагадує про 470 років від часу надання подільському місту магдебурзького права, що вирішило долю невеличкого містечка стати знаним не тільки на землях Поділля, а й у Східній Європі. Має інтерес й історіографічна довідка про дослідників та їхні праці про Бар та його околиці.

Екскурс в історію Бара розкриває створення Подільського улусу, появи назви «Поділля», історію міста-фортеці. Значна частина матеріалу висвітлює діяльність королеви Бони Сфорци, яка дала можливість місту економічно піднятися за рахунок звільнення від податків на 16 років.

Авторка подає декілька версій про походження назви міста Бар. За однією з них, саме Бона Сфорца на згадку про своє італійське походження та рідне місто Барі перейменувала місто Рів у Бар, надавши йому магдебурзьке право. Значна частина матеріалу присвячена розповіді про будівництво замка-фортеці в центрі Бара, керівництву містом Бернарда Претвича та старости Гольського.

Рецензована книга вміщає матеріал про період селянсько-козацького повстання під проводом Северина Наливайка, яке набуло кульмінації в 1595 році, зруйнувавши фортецю міста. Після придушення масових повстань та розправи з православними монахами польським гетьманом Станіславом Жолкевським, великі права отримують єзуїти, які почали у подільському Барі історію Василянської Барської обителі.

Польська колонізація призвела до національно-релігійного та соціального невдоволення, тому наступна частина книги присвячена боротьбі українського війська Максима Кривоноса, Івана Сірка, Данила Нечая, Дмитра Дорошенка проти польської шляхти та турецьких поневолювачів за подільську міцну фортецю, яку в ті роки називали «Кам'яним Баром».

У книзі розглядається період селянського антикріпосного руху під проводом Устима Кармелюка, діяльність повстанських загонів гайдамаків у районі сіл Бар – Ялтушків – Ущиця.

З другої половини XIX ст. Бар стає розвиненим промисловим містом, тому авторка звертає увагу на відкриття промислових підприємств, збільшення кількості населення, розвиток освіти в ті часи, будівництво залізниці, діяльність релігійних громад.

Книга вміщає матеріали Першої світової війни, жовтневого перевороту, діяльність політичних партій на початку XX ст., історичних подій громадянської війни 1918–1920 рр., економічним реформам радянської влади 1920–1930-х років, політичним репресіям 30-х років, подіям Великої Вітчизняної війни, відбудові економічного життя регіону після війни, здобуткам спеціалізованих радгоспів регіону у 60-х роках, промисловості 70-х – 80-х років, здобуткам періоду незалежності України. Серед матеріалів додаток хронологічних даних найважливіших подій в історії міста Бара та його околиць.

Частина матеріалу присвячена пам'яткам архітектури, археології, мистецтва, громадянської війни та Великої Вітчизняної війни. Подається словник пам'яток історії й архітектури та території Бара та Барського району; словник пам'яток мистецтва; словник довгочасних вогневих споруд 1931–1934 рр., розташованих на території Барського району Вінницької області; реєстр єврейських гетто і поселень 1941–1942 рр., розташованих на території міста та його околиць (землі Барського і колишнього Копайгородського районів); хроніка визволення міста Бара, Барського й колишнього Копайгородського районів (нині територія Барського району).

Книга вміщує карту розташування могил учасників подій 1918–1920 рр., братських могил жертв фашизму 1941–1942 рр. на території Бара, Барського і колишнього Копайгородського районів; братської могили польських вояків 1920 р.; братських могил воїнів радянської армії 1941–1945 рр. на території району; одиночних та братських могил 1941–1944 рр., виявлених на території району, які не стоять на обліку районного військового комісаріату; одиночних могил воїнів радянської армії, учасників радянсько-афганської війни 1979–1989 рр., жителів району, велику кількість ілюстрованих фото.

Zinko O.V. STOROZHUK A. PODOLSKY BAR AND ITS S: THE HISTORY AND PRESENT DAYS(EVENTS. PERSONALITY. FACTS). TEXTBOOK. – K., 2010. – 282 P.

The article is reviewed the textbook by A. Storozhuk devoted of research of Bar and its surroundings from the earliest times to the present.

УДК: 070477. 43. (44): 94 (477) «1917/1920»

І.М. Романюк, О.І. Криворучко

**ГАНДЗЮК В.О. ЧАСОПИСИ ПОДІЛЛЯ В ПРОЦЕСІ ТВОРЕННЯ
ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ УКРАЇНСТВА (1917–1920 РР.): МОНОГРАФІЯ.
ВІННИЦЯ: ФОП ДАНИЛЮК В. Г., 2009. -368 С.**

У статті прорецензовано монографію В.О. Гандзюка, присвячену питанням періодичної преси Поділля 1917–1920 рр.

Тема Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр. продовжує залишатися однією з найактуальніших в українській історичній науці. Особливо значного розвитку в останні десятиріччя набуло дослідження регіональної історії. Вивчення проблем національно-визвольних змагань початку XX ст. дозволяє не лише визначати загальні напрямки розвитку суспільних процесів в окремих регіонах України, але й виявити специфіку, своєрідність історичного життя Поділля в досліджуваний період.